

1. УВОД

Заштита животне средине и сузбијање еколошког криминалитета је битан елемент опште безбједности. Право на здраву животну средину представља једно од најбитнијих човјекових права загарантованих уставом сваке земље, а које се у великој мјери у посљедњих неколико година умногоме нарушава.

Под заштитом животне средине треба подразумијевати чување природе и природних богатстава, чистоће ваздуха, воде и земљишта; чување флоре и фауне; заштиту од загађења свих врста јонизирајућих зрачења, штетне буке, вибрација и сл. Према томе, еколошки криминалитет се односи на све дјелатности којима се крши одредба еколошких прописа и којима се причињава значајна штета или угрожава животна средина и здравље људи.

Еколошки криминалитет представља облик савременог криминалитета. Он се испољава у разним облицима од којих су на првом мјесту: загађивање воде, ваздуха и земљишта у већем обиму или на ширем подручју, чиме се доводи у опасност живот и здравље људи или проузрокује уништење биљног и животињског свијета. Према томе, еколошки криминалитет широко је распрострањен, повезујући лица из различитих држава, па се стога може говорити и о транснационалном еколошком криминалитету, за који у теорији још увијек нема усаглашене дефиниције. Еколошки криминалитет обухвата кривична дјела против животне средине са међународном или глобалном димензијом, као и одређене врсте прекограничних трансфера, те кривична дјела повезана за загађењем (воде, ваздуха и тла) и кривична дјела против биљног и животињског свијета.

Постојање потенцијалних еколошких кривичних дјела, са ризиком тешких и неконтролисаних загађења на локалном, а посебно на прекограничном нивоу, представља пријетњу која мора бити спријечена или потпуно елиминисана. Јасно је да државе не могу појединачно обезбиједити потпуно еколошку безбједност, а међународне организације не располажу капацитетима за уклањање ових опасности. У том послу потребно је да буду ангажовани сви, од оних који су директно угрожени до међународних институција чија је дјелатност обезбјеђивање предуслова за безбједност и сарадњу. Потребно је унаприједити постојеће инструменте политике који би били прилагођени и ефикасни у случајевима еколошке пријетње регионалној стабилности.

Еколошки криминалитет транснационалног карактера подразумијева трговину и кријумчарење биљака, животиња, природних богатстава и средстава за загађивање који су забрањени или су у супротности са прописима установљеним мултилатералним споразумима о екологији и/или националним прописима. У том смислу, неопходно је да свака држава у потпуности прихвати и спроводи међународне стандарде и приступи међународним уговорима и конвенцијама, како би могла да користи механизме заштите, али и предности развојних програма. Посебну пажњу треба да усмјере на међународне протоколе, конвенције и уговоре који вишезначно одређују међународне односе, не само на пољу заштите животне средине, већ и економских односа.

Поред тога, за сузбијање еколошког криминалитета важно је сагледати и прописе који уређују стандарде производње, трговинску размјену, саобраћај и образовање, и који у себи садрже елементе одрживог развоја.

На основу еколошког криминалитета и његовог угрожавања животне средине можемо издвојити неколико његових најважнијих облика, а то су: илегално одлагање отпада, промет и одлагање отровног отпада и нуклеарног материјала, противзаконита сјеча шума и загађење животне средине, илегална трговина супстанцама које загађују ваздух и незаконит лов и илегална трговина незаконито уловљеним животињама.

Еколошким криминалитетом долази до угрожавања или оштећења животне средине, а самим тим и до нарушавања једног од основних људских права.